

Nordiskt vänortsmöte i Skagaströnd, Island 3-6 juli 2014

Deltagare från Växjö: Nils & Ulrica Posse, Marie-Louise & Sven-Olof Gustavsson, Bo Frank & Martha Elena Arciniega Sandberg, Rolf & Christina Wenander, Monica Sandberg (skribent av rapport)

3 juli

Avfärd från Växjö på morgonen för färd med tåg till Kastrup. På Reykjaviks flygplats anslöt Bo Frank som kom direkt från Almedalens politikervecka. Vi kom till ett grått och blåsigt Reykjavik och tog oss med flygbuss in till stan där den finska och norska delegationen anslöt för vidare transport till Skagaströnd, också med buss. Från danska Åbenrå kom detta år endast två representanter för Föreningen Norden, då Åbenrå kommun aviserat att de i september kan komma att fatta beslut om uppsägning av sina nordiska vänortsavtal och därför inte deltog i mötet på Island. Detta faktum gav oss andra anledning att fundera över frågan om det nordiska vänortssamarbetets vara eller icke vara, och frågan blev en punkt på mötesagendan.

Ett fantastiskt landskap rullade förbi utanför bussfönstret på resan mot Skagaströnd, en resa på närmare 3,5 timmar. Storslagna gröna vidder varvades med berg och vattendrag, små gårdar till synes utslängda i ödemarken samt ett oändligt antal islandshästar och får.

Väl framme i Skagaströnd hade vinden tilltagit och solen kunde omöjligt tränga igenom det tjocka molntäcke som låg tungt över den lilla fiskebyn på Islands norra del. Dock var det lika ljusst som på dagen trots att klockan var mycket. Våra respektive värdfamiljer fanns på plats utanför den lilla kyrkan bredvid kommunhuset, och vi åkte var och en hem med de familjer som så gästvänligt öppnade sina hem för oss, med undantag för den finska delegationen som bodde i gästrum i kommunhuset.

4 juli

Efter frukost samlades vi alla i den lilla kyrkan där vi fick en kort presentation av byggnaden av prästen samt musikunderhållning av fam Ólafsson-Stefánsdóttir och Sigurjónsson-Hallgrímsdóttir.

Invånarna i Skagströnd verkar ha en mycket bra sammanhållning, de hjälps åt och engagerar sig i det som måste göras. Ingenting verkar omöjligt, utan de flesta verkar ställa upp för att få allt att fungera så bra som möjligt med de medel som står till buds. Vädret visade sig dock inte från sin bästa sida dessa dagar och programmet fick göras om för att passa de rådande omständigheter med stormbyar och ihållande regn. Det var nog dock i huvudsak våra värdar som hade ont av detta och beklagade sig. Vi tillresta hade innan avresa nog följt väderprognoserna och räknade därför inte med annat än rådande väder, som dessutom kändes genuint isländskt och gav en extra dimension på den totala upplevelsen.

Istället för utomhusaktiviteter och besök vid varm källa för bad blev det busstur runt Skagaströnd och grannbyn Blönduós, med stopp vid Icelandic Salmon Center, textilmuséet, Hólabaks gård där traditionellt jordbruk kombinerades med försäljning av egendesignade kuddöverdrag med isländska fotomotiv, samt kyrkan i Thingeyrar där vi även fick träffa en man som tidigare varit Islands ambassadör i bl.a. Tyskland, och idag tillsammans med en kompanjon från Skagaströnd driver ett företag som via Trensums i Tingsryd tillverkar fonder/soppor som nu säljs på den japanska marknaden. Dessa två herrar träffade vi för övrigt också redan på Kastrup, på väg tillbaka till Reykjavik efter besök på just Trensums i Tingsryd.

Mellan nämnda studiebesök intogs lunch på Eyvindarstofa i Blönduós, en till synes anspråkslös lagerliknande lokal som visade sig rymma en nyrenoverad restaurangdel inredd som en grotta med träbänkar och skinnfällor, allt med inspiration från en saga om Fjalla-Eyvindur – hjälten från vildmarken - som sas ha levt i en grotta i bergen tillsammans med sin fru och stulit för att överleva. En soppa gjord på lammkött och grönsaker stod på menyn.

Tillbaka i Skagaströnd blev det en liten stunds avkoppling innan det var dags för middag i den kommunala samlingslokalen Fellsborg. Föreningen Norden var värd för denna måltid bestående av en utsökt fiskbuffé. Den mat som blev över från kvällens middag lämnades till NES Art Residency fick vi senare veta, och de sedan några dagar nyanlända konstnärerna där fick således också ta del av denna festmåltid.

5 juli

Kommunrepresentanterna samlades på Bjarmanes café för presentationer av vad som hänt på respektive ställe sedan sist vi sågs och för att diskutera framtida samarbete. Samtidigt träffades Föreningen Nordens representanter för egna överläggningar. Cafét låg precis vid havet där vågorna även denna dag gick höga och regnet piskade mot rutorna.

Nils Posse inledde och berättade om Växjös utveckling och utmaningar de senaste två åren; fortsatt stadig befolkningsökning och fortsatt god ekonomi, färdigställande av Arenastaden med nya arenor för fotboll, ishockey, friidrott, innebandy samt ett high-performance-center för elitidrottare från hela världen, fortsatt minskning av koldioxidutsläpp samt insamling av biologiskt avfall för produktion av biogas. Dock kvarstår miljöutmaningar framför allt inom transportsektorn, renovering av äldre fastigheter samt för att få bättre vattenkvalitet i närliggande sjöar.

Runar Johansen presenterade vad som var på gång i Ringerike. Kommunen strävar efter att, med inspiration från Växjö, bli en av de mest miljövänliga kommunerna i Norge. De har många nya byggprojekt både klara och på gång, omfattande både bostäder och näringsliv. Med en ny järnväg mellan Oslo och Hønefoss kan pendlingstiden halveras till 30 minuter vilket man räknar med ska påverka inflyttningen positivt. Det finns en förhoppning om att befolkningen på sikt ska kunna fördubblas i centralorten Hønefoss.

Joona Räsänen representerade Lojo och berättade om att kommunsammanslagningar genomförts och fler kan komma att ske som påverkar Lojo, som nu har drygt 47 000 invånare och långsamt växer. Som anledning till dessa sammanslagningar nämndes att småkommunerna hade många lån att betala av, för låga skatteintäkter och svårt med rekrytering av specialutbildad personal. Diskussioner pågår om framtida reformer av hälso- och sjukvård, nya kommunsammanslagningar och om uppgifter eventuellt ska flyttas från kommunal till statlig nivå. Det finns också planer på en ny järnväg mellan Helsingfors och Åbo, vilken skulle passera Lojo och därmed erbjuda snabbtåg till från staden.

Magnus B Jonsson från Skagaströnd tog sedan över och berättade att den stora utmaningen de senaste åren hade varit att byta till ett uppvärmningssystem baserat på bergvärme, till vilket nu 60-70% av hushållen är anslutna. Målet är att ha 80-90% anslutna till vintern. Pga öns hårda väderförhållanden går mycket energi åt bara för att värma upp husen på Island, och i kombination med stigande elpriser var det viktigt att hitta ett nytt uppvärmningssystem. I samband med att rör till husen har bytts har även fiberlina grävts ner för bättre och säkrare internetanslutning bl.a. Kommunen arbetar också för att behålla folk i Skagaströnd, att framför allt få unga människor att stanna eller komma tillbaka efter avslutad utbildning. Förr fanns förhoppningar om att Skagaströnd en dag skulle ha 3000-5000 invånare. Detta baserades på en omfattande sillindustri, men med brist på sill i närområdet gick denna plan om intet. Fiskeindustrin har överlag minskat i Skagaströnd genom åren vilket framför allt resulterat i hög arbetslöshet bland kvinnor. Därför har ett nationellt kontor som har hand om utbetalningar av arbetslöshetsersättning placerats i Skagaströnd och erbjuder nu ett 20-tal arbetstillfällen. En stor trållare har sin bas i Skagaströnd och ett trettiotal fiskare och maskinister turas om att vara ute till havs 30-40 dagar i taget för att sedan vara lediga lika länge. Denna båt fiskar i vattnen kring Island, men går också ända bort till Ryssland. Att utveckla hamnen är ständigt aktuellt och en ny del av hamnen färdigställdes våren 2014 för att kunna erbjuda inkommande båtar hjälp med reparationer och underhåll.

En stor mängd turister kommer varje år till Island och kommunerna på norra delen av ön arbetar nu för att försöka få dessa besökare att även se andra ställen än bara Reykjavik med omnejd. Gemensamma satsningar görs för att marknadsföra den storslagna naturen där det erbjuds fiske, vandringar och hästridning tillsammans med platser för bara lugn och ro. Många är de entreprenörer som ofta vid sidan av andra arbeten också driver en liten verksamhet inom turistnäringen. I Skagaströnd finns planer på att bygga ett hotell, men man letar fortfarande efter investerare som

vågar göra denna satsning. Den tidigare årligt återkommande country- och westernfestivalen som lockade drygt 10 000 besökare på en helg är nu nerlagd. Detsamma gäller den välkända countrybaren och tillhörande radiostation som drevs av eldsjelen Hallbjörn Hjartarson – den isländske cowboyn.

I Skagaströnd finns nu ett hundratal barn i grundskolan. Det finns ett förhållandevis stort antal barn med särskilda behov, vilket är mycket resurskrävande. En ny modell diskuteras och man tar till hösten hjälp av ett privat företag för att leda arbetet med att prova denna nya modell, med drag av Woldorffpedagogik. För gymnasieungdomar, som tidigare varit tvungna att flytta till internat i Akureyri eller annanstans vid gymnasiestart, arbetar man nu med ett projekt där det erbjuds interaktiv utbildning i Blönduós, vilket innebär att man därifrån är uppkopplad mot skolan på en av de större orterna och på så sätt deltar på lektionerna utan att behöva flytta hemifrån.

Diskussioner om eventuella kommunsammanslagningar pågår även på norra Island, men än så länge vill invånarna inte se denna lösning. Man ser just nu inte tillräckligt många positiva effekter av sådana sammanslagningar.

Skagaströnd visade intresse för Växjö's biogasproduktion, och kontakter för framtida informationsutbyte vidareförmedlas efter semestern.

Diskussion om fortsatt samarbete mellan de nordiska vänorterna

I Skagaströnd hade de politiska val i maj och det nya styret har ej ännu formellt hunnit diskutera frågan. Många människor är dock positiva, även om det också finns de som ifrågasätter vad dessa utbyten ger. Det påpekades att liknande diskussion alltid förs på dessa nordiska vänortsmöten, men att det sedan är svårt att få något att hända mellan mötena, som hålls vartannat år. Det är också viktigt att dessa utbyten berör fler än politiker, samarbetet bör utvecklas att gälla även personer inom den privata sektorn liksom de kommunala förvaltningarna. Föreslår också att vi, om Åbenrå bestämmer sig för att hoppa av, försöker hitta en ny dansk samarbetspartner.

I Ringerike har de heller ej haft en formell diskussion i motsvarande fullmäktige, men delegationen på plats i Skagaströnd har talat om saken och kommit fram till att det är viktigt att diskutera frågan. Mycket tid är gått sedan samarbetet påbörjades och mycket har förändrats. Frågan är vad som görs mellan mötena, och delegaterna anser att samarbete måste tas till en ny nivå om det ska överleva; konkreta projekt behövs. Ringerike är dock inte beredda att avsluta dessa kontakter utan vill arbeta för en utveckling och fördjupning av samarbetet. När frågan senast diskuterades i fullmäktige 2012 beslutades att de nordiska utbytena skulle fortsätta.

Lojo vill fortsätta samarbetet med sina nordiska vänner, men håller med om att vi bör hitta konkreta frågor att arbeta kring.

Även Växjö anser att det nordiska samarbetet bör fortsätta och gärna utökas genom konkreta samarbeten. Önskar också att vänorterna blir en naturlig första kontakt i respektive land gällande utbyten både inom det kommunala liksom näringslivet. I Växjö är alla politiska partier överens om att de internationella kontakterna bör utvecklas och ökas. De nordiska utbytena är också viktiga av historiska skäl och vi har trots skillnader i storlek på orterna mycket gemensamt. Växjö föreslår att varje stad tar fram tre förslag på olika teman/frågor att fördjupa samarbetet kring och sedan beslutar motsvarande fullmäktiges ordförande tillsammans vilket tema vi fortsätter med. Förslag på dessa teman skickas till Monica Sandberg monica.sandberg@vaxjo.se senast den 30 september 2014. Förslag också att vi håller varandra uppdaterade via någon form av regelbundna nyhetsbrev som skickas via e-mail.

Efter avslutat möte var det dags för företagsbesök i Skagaströnd; Lára Magnúsdóttir visade historiskt forskningscentrum kopplat till Islands universitet i Reykjavik, Halldor Ólafsson berättade om verksamheten vid Bio-Pol marinbiologisk forskningsstation där det även bjöds på smakprov av ruttan haj, på Spákonuhuf tog Dagný Sigmarsdóttir emot och berättade historier om "häxan" Thordis samt om spådom och häxkonster i allmänhet. Sista stoppet blev på NES Art Residency, dit varje år ett hundratal konstnärer från hela världen kommer för att bo och utöva sitt konstnärskap. NES har efter några jobbiga år nu kommit på fötter och har varje år ett stort antal sökande. Det sker ett ömsesidigt utbyte mellan gästande konstnärer och invånarna i Skagaströnd; skolelever deltar ofta i konstprojekt, öppet hus på NES varje månad dit Skagaströndsborna bjuds in, ömsesidigt vidgade vyer och ökad förståelse för varandra och varandras kulturer.

Det hårda vädret gjorde även denna dag det omöjligt att ha de utomhusaktiviteter som först planerats, vilket innebar att det val bestående av golf, hästridning alternativt promenad ströks till förmån för kvartsfinal i fotbolls-VM på tv.

Kvällens officiella middag intogs även denna i samlingslokalen Fellsborg, men denna gång i festlokalen som smyckats med löv och isländska flaggor. Ett ungt par från grannbyn Blönduós underhöll med sång och musik, och det är fantastiskt att dessa både kommuner som tillsammans inte har fler än 1300 invånare kan ha så många duktiga musiker och sångbegåvningar. Kvällen bestod också av sedvanliga utbyten av officiella gåvor och tacktal.

6 juli

Den finska delegationen hade ett tidigt plan att passa och lämnade Skagaströnd redan i ottan, medan vi andra sa farväl utanför kyrkan och tog bussen tillsammans till Reykjavik kl.10. Längs vägen var det denna dag bitvis bättre väder och fjälltopparna skyttade under molnen.

Ett stort tack riktas till alla i Skagaströnd som gjorde det möjligt för oss andra att få ta del av såväl vardagsliv genom boende i värdfamiljer liksom spännande besök på ställen lockande för både turister och näringsliv.